

management & organisatie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:
- NB
- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  - b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 61 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

Opmerking over percentage btw:

Wanneer de kandidaat een berekening op basis van 21% btw in plaats van 19% heeft uitgevoerd deze berekening conform (de stappen in) het correctievoorschrift evenveel scorepunten toekennen als bij een berekening met 19% btw (ongeacht dat in de opgave 19% btw is genoemd.)

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1

1 maximumscore 1

$$0,20 \times 200.000 + 0,25 \times (1.500.000 - 200.000) = \text{€ } 365.000$$

2 maximumscore 1

$$8.000.000 \times 0,09 \times 0,15 = \text{€ } 108.000$$

3 maximumscore 1

$$8.000.000 \times 0,02 - 108.000 = \text{€ } 52.000$$

4 maximumscore 1

$$1.500.000 - 365.000 - 8.000.000 \times 0,09 = \text{€ } 415.000$$

5 maximumscore 1

$$\frac{8.000.000 + 0,07 \times 8.000.000}{100} = 85.600 \text{ stuks}$$

6 maximumscore 2

- Het eigen vermogen na winstverdeling = $(8.000 + 560 + 2.040 + 3.800 + 700 + 415) \times 1.000 = 15.515.000$ 1
- De intrinsieke waarde per aandeel is $\frac{15.515.000}{85.600} = \text{€ } 181,25$. Dit is lager dan € 200,50 (en is dus gedaald) 1

Opgave 2

7 maximumscore 1

Verstrekt leverancierskrediet, want de auto wordt geleverd door FIAT De Beer, maar de klant hoeft (een deel van) het aankoopbedrag pas later te betalen.

8 maximumscore 2

- De contante waarde per 1 december van de betaalde bedragen is $4.545 + \frac{4.545}{1,06^2} = \text{€ } 8.590,03$ 1
- interestverlies = $9.090 - 8.590,03 = \text{€ } 499,97$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:

- Als een FIAT dealer failliet gaat, dan is dat slecht voor de naamsbekendheid/reputatie van het merk.
- Als de importeur leverancierskrediet heeft verleend en de FIAT dealer gaat failliet, dan krijgt de importeur zijn geld niet (geheel) terug.
- Als een FIAT dealer failliet gaat, (dan kan in een bepaalde regio minder makkelijk een FIAT worden gekocht en) dan moet de importeur op zoek naar een andere dealer.

10 maximumscore 1

FIAT De Beer heeft een (relatief) grote voorraad tweedehands auto's waarvan de waarde moeilijk te bepalen is.

11 maximumscore 4

voorwaarde	berekening	voldaan? ja / nee plus toelichting
omzetgroei nieuwe auto's	De omzetgroei van FIAT De Beer = $\frac{64 \times 18.750 - 72 \times 17.500}{72 \times 17.500}$ $\times 100\% = - 4,8\%$	nee, de omzet van FIAT De Beer is gedaald en de omzet van FIAT dealers is gemiddeld gestegen want het omzetindexcijfer van alle FIAT dealers steeg (met $\frac{195,1 - 153,6}{153,6} = 27\%$)
rentabiliteit	rentabiliteit van het eigen vermogen = $\frac{14.950}{200.000 + 83.750 + \frac{14.950}{2}} \times 100\% = 5,13\%$	ja, 5,13% > 5%
liquiditeit	quick ratio = $\frac{5.000 + 28.250 + 1.750}{57.000 + 94.300} = 0,23$	nee, 0,23 < 0,8

conclusie: er wordt niet voldaan aan 2 van de 3 voorwaarden

• omzetgroei	1
• rentabiliteit	1
• liquiditeit	1
• conclusie	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 6

Winst- en verliesrekening over 2014

Vergoeding rijklaar maken nieuwe auto's	12.000		
Omzet tweedehands auto's	420.000		
Omzet accessoires	58.500		
Opbrengst onderhoudsbeurten	220.000		
Opbrengst reparaties	<u>132.000</u>		
Totale opbrengst			842.500
Inkoopwaarde tweedehands auto's	381.818		
Inkoopwaarde accessoires	<u>35.100</u>		
Totale inkoopwaarde		416.918	
Loonkosten		273.105	
Interestkosten		30.450	
Afschrijvingskosten		30.000	
Promotiekosten		7.500	
Overige kosten		<u>27.500</u>	
Totale kosten			<u>785.473</u>
Nettowinst			57.027

berekeningen:

Vergoeding rijklaar maken nieuwe auto's	$0,75 \times 64 \times 250$
Omzet tweedehands auto's	$350.000 \times 1,20$
Omzet accessoires	$65.000 \times 0,90$
Inkoopwaarde tweedehands auto's	$\frac{420.000}{1,10}$
Inkoopwaarde accessoires	$\frac{39.000}{65.000} \times 58.500$
Interestkosten	$500.000 \times 0,06 \times \frac{6}{12} + 475.000 \times 0,06 \times \frac{6}{12} + 40.000 \times 0,03$

- 12.000 1
- 420.000 en 58.500 1
- 381.818 1
- 35.100 1
- 30.450 1
- 57.027 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 1 Het is onzeker of de debiteuren hun verplichtingen volledig zullen nakomen.	
14	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> • $850.000 + 70.000 + 20.000 + 50.000 + 0,95 \times (80.000 + 155.000 + 15.000) + 4.000 + 25.000$ • $- (500.000 + 50.000 + 57.000 + 94.300) = \text{€ } 555.200$ 	2 1
15	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • $555.200 \times 0,045 \times 1,50 = \text{€ } 37.476$ • De verwachte winst € 57.027 is meer dan € 37.476, dus Peter de Beer gaat door als onafhankelijke vakgarage 	1 1

Opgave 3

16	maximumscore 3 <ul style="list-style-type: none"> • De vaste verrekenprijs is $35 \times 0,13 + 0,95 = 5,50$ • De kostprijs is $\frac{120}{100} \times 5,50 = 6,60$ • De verkoopprijs exclusief btw $\frac{100}{66} \times 6,60 = 10$ De verkoopprijs inclusief btw $10 \times 1,19 = \text{€ } 11,90$ 	1 1 1
17	maximumscore 2 $80.000 \times (10,00 - 6,60) = \text{€ } 272.000$ voordelig	
18	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • $(35 \times 0,13 - 35 \times 0,14) \times 83.125 = 29.093,75$ nadelig • <u>1.031,25</u> nadelig € 30.125,00 nadelig 	1 1
19	maximumscore 2 $83.125 \times 0,20 \times 5,50 - 90.000 = \text{€ } 1.437,50$ voordelig	
20	maximumscore 1 $282.625 - 30.125 + 1.437,50 = \text{€ } 253.937,50$ voordelig	

Opgave 4

21	maximumscore 2 De uitgaven aan baanhuur zijn $6.060 + 1.000 - 1.020 = \text{€ } 6.040$.	
----	--	--

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

De contributiebaten zijn $5.600 - 200 + 150 = € 5.550$.

23 maximumscore 3

Voorbeelden van een juiste berekening zijn:

- Het saldo van ontvangsten en uitgaven is $5.600 + 1.800 + 620 - 6.040 - 470 - 696 - 346 = 468$ 1
- Het bedrag in kas op 31 december 2012 is $468 + 870 + 140 - 910 = € 568$ 2

of

- Het saldo van baten en lasten is $5.550 + 1.800 + 620 - 6.060 - 420 - 216 - 300 - 346 = 628$ 1
- Het eigen vermogen op 31 december 2012 bedraagt $1.790 + 628 = 2.418$
Het bedrag in kas op 31 december 2012 is $2.418 + 3.840 + 1.020 - 5.400 - 250 - 150 - 910 = € 568$ 2

Opgave 5

---

24 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord:
hogere huisvestingskosten

25 maximumscore 2

- loon en overig constant $\frac{220.000 - 80.000}{4} = 35.000$ 1
- huur $3 \times 6.000 =$ 18.000
totaal constante kosten € 53.000 1

26 maximumscore 2

break-evenomzet $\frac{53.000}{0,35} = € 151.428,57$

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 3

- omzetzakking in branche $\frac{608 - 640}{640} \times 100\% = 5\%$
omzet Open Boek 2012 = 396.000 x 0,95 = 376.200 1
- omzet in kwartaal 4 = 376.200 x 0,40 = € 150.480 1
- Deze omzet is minder dan de break-evenomzet, dus verlies 1

28 maximumscore 4

dag	huidige omzet/loonverhouding	behalen van de streefnorm wel / niet	loonkosten bij streefnorm	besparing op loonkosten
ma	3,09	niet	154,33	145,67
di	4,63	niet	231,50	68,50
wo	4,63	niet	231,50	68,50
do	4,63	niet	231,50	68,50
vr	6,08	wel	blijft 400	0
za	7,37	wel	blijft 550	0
totaal week			1.798,83	351,17

- kolom huidige omzet/loonverhouding 1
- kolom loonkosten bij streefnorm 1
- kolom besparing op loonkosten 1
- totale besparing per kwartaal 13 x 351,17 = € 4.565,21 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6

In deze opgave wordt een fout met betrekking tot de btw één keer aangerekend.

29 maximumscore 2

- $270.000 \times 0,7 = 189.000$ 1
- $189.000 \times 1,19 = \text{€ } 224.910$ 1

30 maximumscore 2

- op rekening eerste kwartaal $240.000 \times 0,3 \times \frac{1}{3} = 24.000$
- op rekening tweede kwartaal $270.000 \times 0,3 \times \frac{2}{3} = \underline{54.000} + 78.000$ 1
- ontvangsten $78.000 \times 1,19 = \text{€ } 92.820$ 1

Opmerking

Als de ontvangsten uit de verkoop op rekening van het eerste kwartaal niet zijn meegenomen, wordt hiervoor geen scorepunt in mindering gebracht.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

---

bron 7 de Volkskrant, juli 2011 (aangepast)

management & organisatie

Centraal examen havo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo.

Bij het centraal examen management & organisatie:

Op **pagina 9** van het correctievoorschrift, bij **vraag 26**, moeten altijd 2 punten worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord gegeven is, en ongeacht het gegeven antwoord.

Toelichting:

De formule op het formuleblad is niet geheel correct en levert geen bruikbaar antwoord op.

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
- b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de wijzigingen in de score aan de tweede corrector.
- c. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Het CvE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren management & organisatie havo.

Het College voor Examens,
Namens deze, de voorzitter,

drs H.W. Laan